

Tema. Geții în sec. VI-III a. Chr. conform surselor scrise și arheologice

- 1. Sursele scrise despre geți**
- 2. Habitatul comunităților getice din sec. VI-III a. Chr.**
- 3. Practicile funerare și religia comunităților getice din sec. VI-III a. Chr.**
- 4. Relațiile social-politice la comunitățile getice din sec. VI-III a. Chr.**

DACIA ÎN EPOCA
LUI BUREBISTA

GEȚII ȘI DACII ÎN SEC. VI a. Chr. - ÎNCEPUTUL SEC. II p. Chr.

DACIA ÎN EPOCA LUI DECEBAL

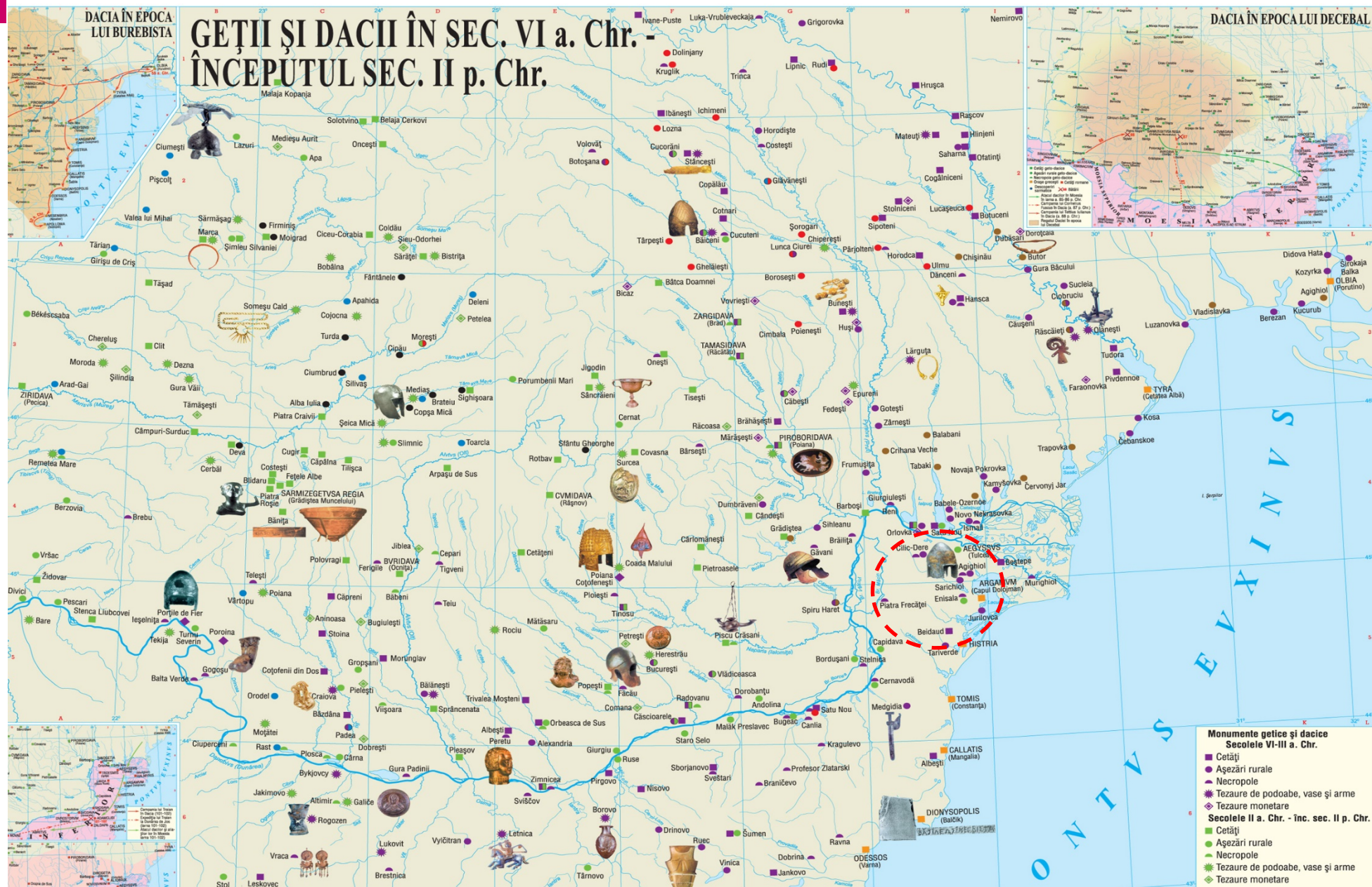
- Monumente getice și dacice
Secolele VI-III a. Chr.**
- Cetăți
 - Așezări rurale
 - ✱ Necropole
 - ✱ Tezaure de podoabe, vase și arme
 - ✱ Tezaure monetare
- Secolele II a. Chr. - Înc. sec. II p. Chr.**
- Cetăți
 - Așezări rurale
 - ✱ Necropole
 - ✱ Tezaure de podoabe, vase și arme
 - ✱ Tezaure monetare

Formațiuni politice conform izvoarelor scrise

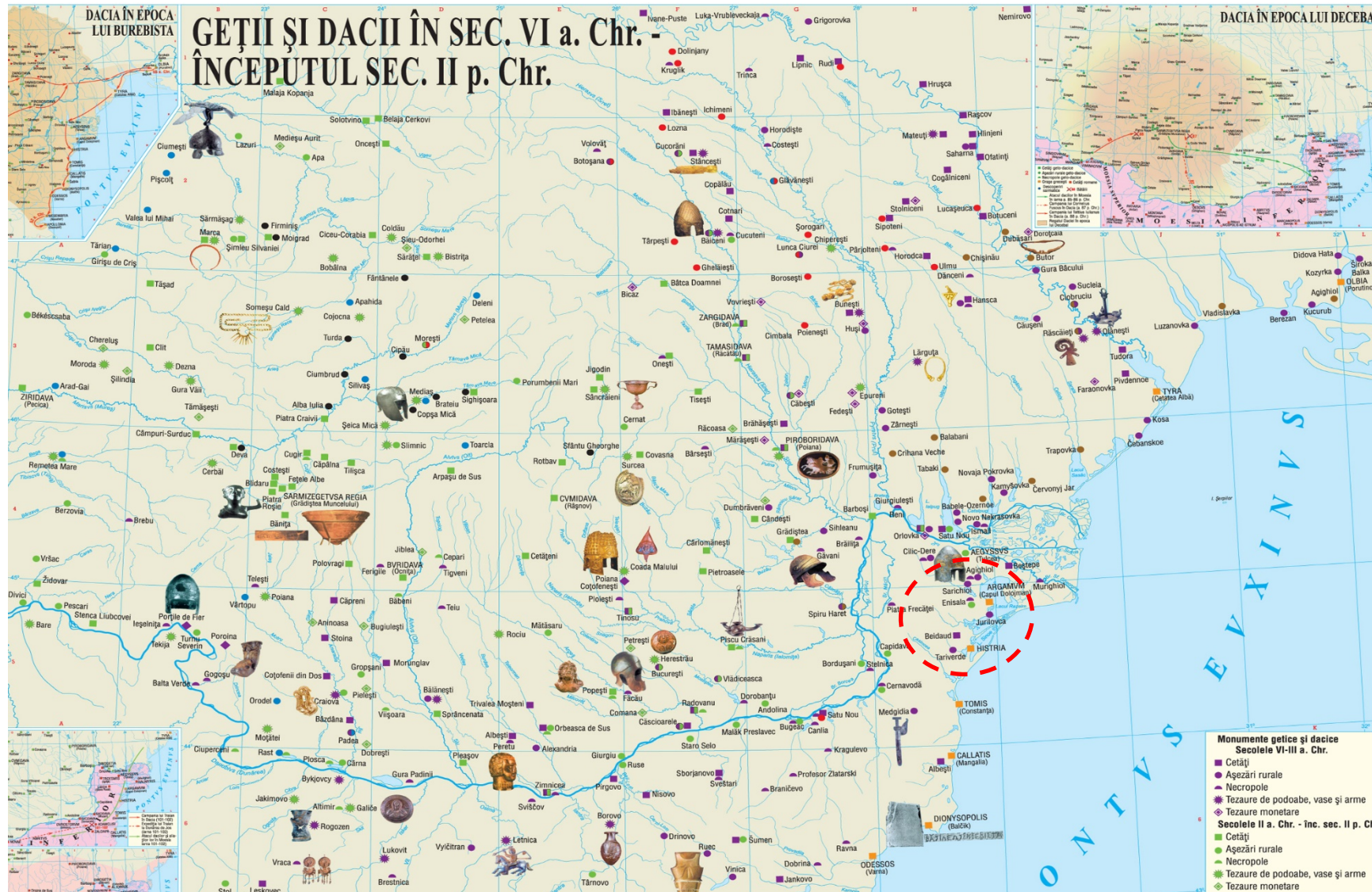
1. Formațiunea politică din Dobrogea, care a opus rezistență lui Darius – 514/512 a. Chr. (Herodot)
2. Rex Histrianorum – 340 a. Chr. Menționat de Trogus Pompeius în legătură cu conflictul dintre regele Macedoniei Filip II și regele sciților Ateas
3. Formațiunea politică care încearcă să opună rezistență lui Alexandru Macedon – 335 a. Chr. Menționată în legătură cu campania lui Alexandru împotriva tribalilor (Ptolemeus Lagus, apud Arian)
4. Formațiunea politică menționată în conflictul cu Zopyrion – 326 a. Chr. (conform lui Curtius Rufus)
5. Formațiunea politică condusă de Dromichaites – 298-292 a. Chr., aflată în conflict cu regele Macedoniei Lysimach (Diodor din Sicilia, Plutarh, Pausania, Strabon ș.a.)
6. Formațiunea condusă de Zalmodegikos – sec. III a. Chr. (conform decretului descoperit la Histria)
7. Formațiunea politică condusă de Moskon – sec. III a. Chr. (conform descoperirilor monetare din Dobrogea)

Formațiunea politică din Dobrogea, care a opus rezistență lui Darius – 514/512 a. Chr. (Herodot)

IV, 93. Înainte de a ajunge la Istru, birui mai întâi pe geți, care se cred nemuritori. Căci tracii, locuitorii din Salmydessos și cei care ocupă ținutul așezat mai sus de orașele Apollonia și Mesembria - pe nume scirmiazi și nipsaeni - s-au predat lui Darius fără luptă. Geții însă, fiindcă s-au purtat nechibzuit, au fost îndată înrobiți, măcar că ei sunt cei mai viteji și mai dreپți dintre traci.

Rex Histrianorum – 340 a. Chr. Menționat de Trogus Pompeius în legătură cu conflictul dintre regele Macedoniei Filip II și regele sciților Ateas

Formațiunea politică care încearcă să opună rezistență lui Alexandru Macedon –
335 a. Chr. Menționată în legătură cu campania lui Alexandru împotriva tribalilor
(Ptolemeus Lagus, apud Arian)

Arian (c. 95 - c. 175 p. Chr.)

Expediția lui Alexandru cel Mare

I, 3, 1. A treia zi după luptă, Alexandru ajunse la fluviul Istru - cel mai mare dintre fluviile Europei și care străbate cea mai mare întindere de pământ, despărțind triburi dintre cele mai războinice, în majoritate celtice.

În ținutul acestor celți se află și izvoarele lui. 2. Cei mai îndepărtați dintre aceștia sunt cvazii și marcomanii. După aceea o ramură a sarmaților - iazigii -, apoi geții care cred în nemurire. Urmează majoritatea sarmaților și sciții până la vărsare, unde dă prin cinci guri în Pontul Euxin. 3. Acolo Alexandru găsi corăbii mari sosite de la Bizanț prin Pontul Euxin și pe fluviu. Pe acestea le umplu cu arcași și hopliți și porni cu ele împotriva insulei unde se adăpostiseră tribalii și tracii. Încercă o debarcare forțată. 4. Dar barbarii atacau în acele părți ale fluviului unde corăbiile căutau să tragă la mal. Acestea erau puține la număr și nu se aflau pe ele mulți soldați.

Cea mai mare parte a insulei avea maluri abrupte, iar curentul din jur - fiind acolo strâmtoare - era iute și de netrecut.

5. Atunci Alexandru își retrase corăbiile și hotărî să treacă Istrul împotriva geților care locuiau dincolo de Istru, deoarece îi vedea că sunt adunați acolo în mare număr pe malul Istrului. Ei voiau să-l împiedice, dacă ar fi încercat să treacă la dâșii. (Erau acolo vreo patru mii de călăreți, iar pedestrași peste zece mii). În același timp pe Alexandru îl cuprinse dorința de a trece pe malul celălalt al Istrului.

6. Pe una din corăbii se urcă și el. Apoi puse să se umple cu paie burdufuri din pielea corturilor sub care se adăposteau ai săi; adună din regiune cât putu mai multe luntri dintr-un singur trunchi (căci acestea se aflau din belșug, deoarece locuitorii de pe malurile Istrului le folosesc pentru pescuit în Istru sau când merg unii la alții pe fluviu, iar mulți fac cu ele piraterie).

După ce adună foarte multe din acestea, trecu pe ele cât mai mulți soldați.

Cei care trecură împreună cu Alexandru erau la vreo mie și cinci sute de călăreți și vreo patru mii de pedestrași.

I, 4, 1. În cursul nopții merseară prin locuri unde holdele de grâu erau îmbelșugate. În felul acesta rămaseră mai neobservați în înaintarea lor pe mal. Cu ivirea zorilor, Alexandru porni prin holde. El porunci pedestrașilor să înainteze, culcând grâul cu lăncile înclinate, până au ajuns la pământul necultivat. Câtă vreme călăreții înaintară prin holde, falanga îi urma. 2. Dar când abia ieșiră de pe ogoare, Alexandru însuși duse cavaleria la aripa stângă, iar lui Nicanor îi porunci să ducă falanga în formație pătrată. 3. Dar geții nu ținură piept nici măcar primului atac al cavaleriei. Ei rămaseră uimiți de îndrăzneala cu care într-o singură noapte trecuse atât de ușor cel mai mare dintre fluvii, Istrul, fără să facă pod la locul de trecere. Îi mai înspăimântă și desimea de nestrăbătut a falangei și puternicul atac de călăreți. 4. Mai întâi, ei fugiră spre un oraș, care se afla la o depărtare de o parasangă de Istru. Când văzură că, lăsând în frunte pe călăreți, Alexandru duce în grabă falanga de-a lungul fluviului, pentru ca nu cumva pedestrașii să fie încercuiți de geții care stăteau de pândă, geții părăsiră și orașul, care nu era bine întărit. Își luară copiii și femeile pe cai, cât puteau duce caii. Ei se retraseră cât putură mai departe de fluviu prin locuri singuratice. Alexandru cuceri orașul și luă toată prada pe care o lăsaseră geții. 5. El însărcină pe Meleagru și Filip cu transportarea prăzii. Dărâmând orașul până la temelie, jertfi pe malul Istrului lui Zeus Mântuitorul, lui Heracles și Istrului însuși, deoarece nu le-a fost de netrecut. În aceeași zi aduse teferi pe toți soldații săi în tabără.

Trogus Pompeius

XII, 2, 16. În timp ce acestea aveau loc în Italia, Zopyrion, pe care Alexandru cel Mare îl lăsase guvernator al Pontului, a socotit că e rușinos să stea degeaba și să nu întreprindă ceva; de aceea adună treizeci de mii de soldați și porni cu război împotriva sciților.

17. A fost însă omorât cu întreaga lui armată, ispășind astfel vina de a fi pornit necugetat împotriva unui neam care nu-i făcuse nici un rău.

Eveniment datat în 331 a. Chr.

Curtius Rufus

X, 1, 43. Cam în același timp a primit o scrisoare de la Coenus, cu privire la cele petrecute în Europa și Asia, în vreme ce [Alexandru] supusese India. 44. În timpul unei expediții împotriva geților, Zopyrion, guvernatorul Traciei, fusese zdrobit cu toată oastea din pricina unor furtuni mari și puternice, iscate pe neașteptate. 45. Când a aflat de aceste nenorociri, Seuthes î-a ațâțat la răsccoală pe odrisi, concetățenii săi. Tracia era aproape pierdută...

Eveniment datat în 326 a. Chr.

Formațiunea politică condusă de Dromichaïtes – 298-292 a. Chr., aflată în conflict cu regele Macedoniei Lysimach (Diodor din Sicilia, Pausania, Strabon, Plutarh ș.a.)

Diodor din Sicilia (c. 80-c.21 a. Chr.)

XXI, 11. Tracii care îl făcuseră prizonier pe fiul regelui, pe Agatocles, l-au trimis cu daruri înapoi la tatăl său, pregătindu-și astfel o scăpare împotriva întâmplărilor neprevăzute ale soartei. În același timp ei nădăjduiau să-și recapete prin această binefacere pământul pe care îl ocupase Lisimah. Ei nu sperau de loc să poată câștiga războiul, de vreme ce aproape toți regii cei mai puternici s-au înțelese între ei și se ajutau unul pe celălalt.

XXI, 12, 1. Armata lui Lisimah era chinuită de foamete. Prietenii îl sfătuiau pe rege să scape cum va putea și să-și mute gândul că oastea lui l-ar putea salva. Lisimah le răspunse însă că nu era drept să-și părăsească ostașii și prietenii, asigurându-și lui o scăpare rușinoasă.

2. Dromichaïtes, regele tracilor, după ce primi cu multă prietenie pe regele Lisimah, numindu-l și tată, îl conduse împreună cu copii săi într-o cetate numită Helis.

3. Ajungând oștirea lui Lisimah în puterea tracilor, aceștia se strânseră la un loc - alergând în număr mare – și strigară să le fie dat pe mână regele prizonier ca să-l pedepsească. Căci - spuneau ei - poporul, care luase parte la primejdiile [războiului], trebuie să aibă dreptul de a chibzui asupra felului cum să fie tratați cei prinși. Dromichaïtes fu împotriva pedepsirii regelui și-i lămuri pe oșteni că este bine să-l cruțe pe bărbatul acesta. Dacă l-ar omorî pe Lisimah, - spunea el - alți regi au să-i ia domnia și se prea poate ca regii aceștia să fie mult mai de temut decât înaintașul lor. Dar cruțându-l pe Lisimah, acesta - cum se și cuvine – are să arate recunoscător tracilor, care i-au dăruit viața. Iar locurile întărite, aflate mai înainte vreme în stăpânirea tracilor, ei le vor dobândi înapoi fără nici o primejdie.

4. Cu încuviințarea mulțimii, Dromichaïtes căută printre prizonieri pe prietenii lui Lisimah și tot odată și pe sclavii care obișnuiau ca să-l slujească și-i aduse în fața regelui prizonier. Săvârși apoi jertfa și îl pofti pe Lisimah la ospăț - împreună cu prietenii săi și pe tracii cei mai de vază. [Dromichaïtes] pregăti mese [deosebite]. Pentru cei din jurul lui Lisimah, întinse un covor regal, luat în luptă, iar pentru sine și prietenii săi așternu doar paie.

5. De asemenea fură pregătite două ospețe: pentru acei macedoneni, Dromichaïtes rândui tot felul de mâncăruri alese, servite pe o masă de argint, iar tracilor le dădu să mănânce zarzavaturi și carne, dar pregătite cu măsură, așezându-le pe niște tăblițe din lemn, care țineau loc de masă. În cele din urmă, puse să le toarne macedonenilor vin în cupe de argint și de aur, pe câtă vreme el și tracii lui beau vinul în pahare de corn și lemn, așa cum obișnuiesc geții. Pe când băutura era în toi, Dromichaïtes umplu [cu vin] cornul cel mare, îi spuse lui Lisimah “tată” și îl întrebă care din cele două ospețe i se pare mai vrednic de un rege: al macedonenilor sau al tracilor. Lisimah îi răspunse că al macedonenilor...

6. ... “Atunci - zise Dromichaïtes - de ce ai lăsat acasă atâtea deprinderi, un trai cât se poate de ademenitor și o domnie plină de străluciri, și te-a cuprins dorința să vii la niște barbari, care au o viață de sălbatici, locuiesc într-o țară bântuită de geruri și n-au parte de roade îngrijite? De ce te-ai silit, împotriva firii, să-ți duci oștenii pe niște meleaguri în care orice oaste străină nu poate să afle scăpare sub cerul liber?” Luând din nou cuvântul, Lisimah spuse regelui că nu știa ce război poartă, dar că pe viitor va fi prietenul și aliatul tracilor; iar - cât despre recunoștința datorată - nu va rămâne vreodată mai prejos decât binefăcătorii săi. Dromichaïtes primi cu un simțământ de prietenie spusele lui Lisimah. El căpătă înapoi de la acesta toate întăriturile ocupate de oamenii lui Lisimah. Apoi îi puse pe cap o diademă și îi îngădui să se întoarcă acasă.

PAUSANIA

(a doua jumătate a secolului al II-lea d.Chr.)

DESCRIEREA GRECIEI

I, 9, 7. Atunci Lisimah, dintre vecini, s-a războit mai întâi cu odrisii și apoi a pornit cu armata împotriva lui Dromichaïtes și a geților. Dar avu de înfruntat niște bărbați foarte pricepuți în războaie și care îl întreceau cu mult prin numărul lor. El însuși ajunsese într-o primejdie cât se poate de mare și scăpă cu fuga. Fiul său, Agatocle, care-l sprijinea atunci în luptă pentru prima oară, fu făcut prizonier de către geți. Lisimah a fost biruit și în alte lupte. Și deoarece socotea că nu este puțin lucru să-și aibă fiul prins în război, încheie o pace cu Dromichaïtes și din stăpânirea sa cedă getului ținuturile de dincolo de Istru. Mai mult de nevoie îi dădu în căsătorie pe fiica sa. Unii spun că nu Agatocle a fost prins, ci însuși Lisimah; că l-a salvat Agatocle, care ar fi căutat să cadă la o înțelegere cu Dromichaïtes, pentru răscumpărarea lui. Când s-a întors, l-a căsătorit pe Agatocle cu Lysandra, fiica lui Ptolemaios Lagos și a Euridicei.

STRABON

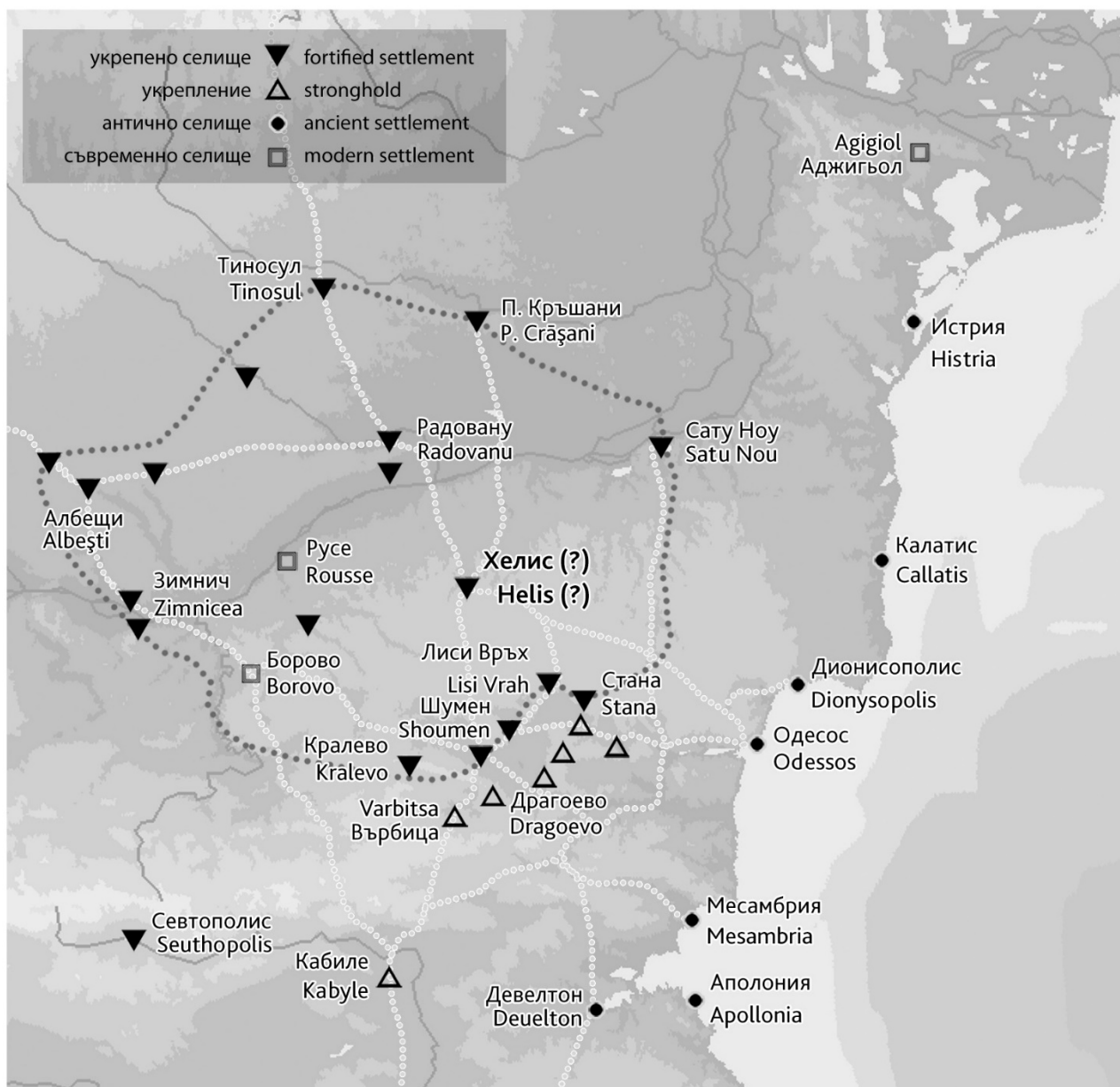
(63 î.Chr. – 19 d.Chr.)

GEOGRAFIA

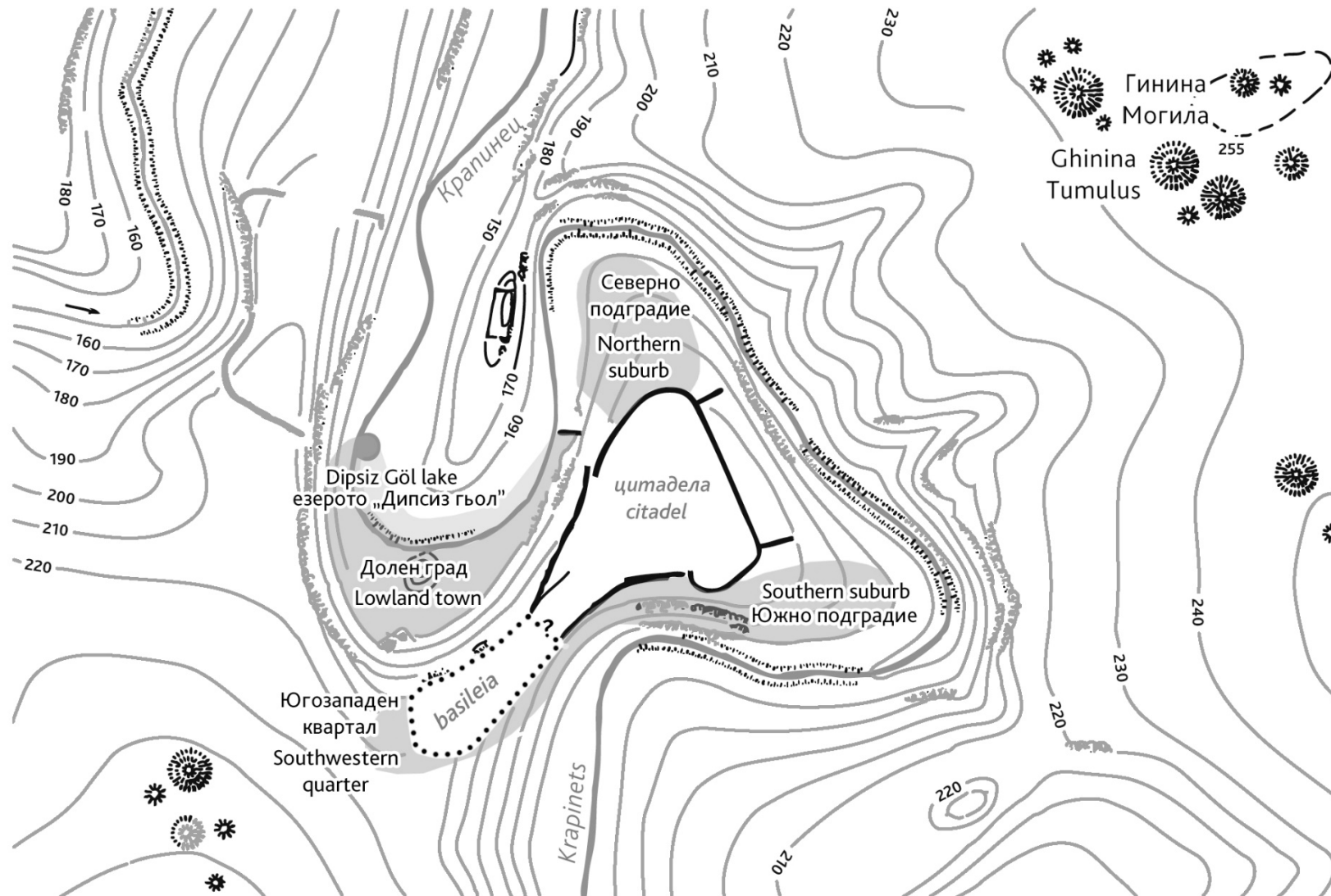
VII, 3, 8 (C. 301). [...] Pe timpul urmașilor lui Alexandru, rege al geților era Dromichaïtes. Acesta – după ce l-a prins pe Lisimah, care pornise cu război împotriva lui – i-a arătat mai întâi sărăcia lui și a neamului său, precum și traiul lor cumpătat. I-a îndemnat apoi să nu mai poarte război împotriva unor oameni de soiul lor, ci [mai degrabă] să caute a se împrieteni cu dâșii. Iar după ce l-a cinstit ca pe un oaspete, a legat prietenie cu el și l-a lăsat să plece.

VII, 3, 14 (C. 305)... Mai târziu, pornind la război împotriva geților și a regelui lor Dromichaïtes, Lisimah a trecut prin mari primejdii și, mai mult încă, a fost luat în captivitate. Dar a scăpat, deoarece a întâlnit un barbar bun la suflet, după cum am arătat mai sus.

Planul cetății Sboryanovo

Mormântul de la Sveštary

Mormântul de la Sveštary

DECRET HISTRIAN

Decret al sfatului și al poporului. Sub președinția lui Theocritos, Pythoteles al lui Archelochos a propus:

Întrucât Diodoros al lui Thrasykles, Procritos al lui Pherecles și Clearchos al lui Aristomachos, trimiși soli la Zalmodegikos, în privința ostaticilor, au călătorit prin țară dușmană și, înfruntând primejdii de tot soiul, și dând dovadă de cea mai deplină râvnă, au adus înapoi ostatecii (fiind aceștia la număr peste șaizeci), convingându-l pe Zalmodegikos să restituie cetății veniturile: sfatul și poporul să găsească cu cale ca aceștia și urmașii lor să fie înscriși printre binefăcătorii obștii; să fie încununăți, ei și urmașii lor, cu cunună de aur la toate spectacolele de teatru, pentru bărbăția și râvna lor față de popor, pentru ca și ceilalți cetățeni, cunoscând că poporul cinstește pe bărbații vrednici, să se îndemne a sluji cetatea. Hegemonii să poarte de grijă ca prezentul decret să fie săpat pe două lespezi, din care una să se așeze în agora, în fața porticului, iar cealaltă în preajma altarului lui Zeus Polieus.

Moskon

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΟΣΚΩΝΟΣ

Basileos Moskonos, legendă redată la genitiv, pe reversul unor monede de argint descoperite în Dobrogea. Moskon pare să fi fost șeful unei uniuni de triburi getice din secolul III î.Chr., localizată în partea de nord a Dobrogei*.

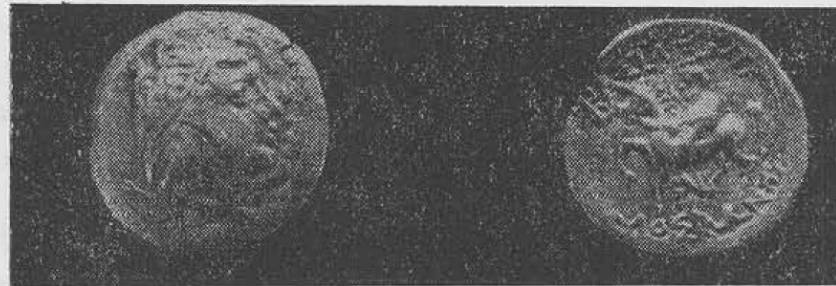

Fig. 1 — Didrahma descoperită la Mihai Viteazu. (Jud. Constanța).

Fig. 2 — Didrahmă descoperită la Mihai Viteazu (mărită). (jud. Constanța).

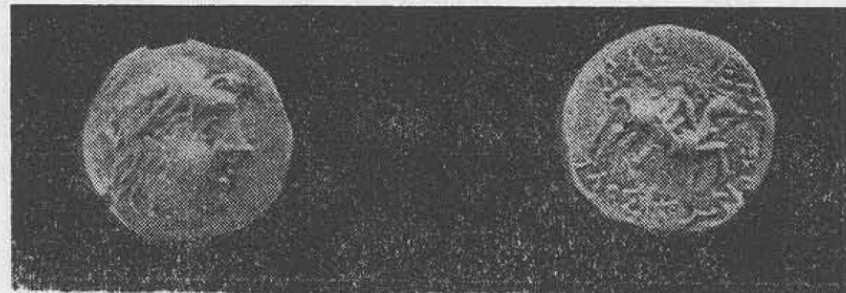

Fig. 3 — Triobol emis de basileul Moskon, descoperit în localitatea Revărsarea (Jud. Tulcea).